

6 (141). С. 8–17.

12. Hnatenko I., Kuksa I., Orlova-Kurilova O., Rubezhanska V. Analysis of the state of innovation entrepreneurship development in Ukraine. Вісник Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького. Серія: Економічні науки. 2020. № 1. С. 10–25.

13. Hnatenko I., Kuksa I., Parkhomenko O., Rubezhanska V. Synergistic effect in innovation clusters: essence and features of evaluation. Економічні горизонти. 2019. № 4 (11). С. 4–12.

УДК 005.936.3

Святецький В. В., доктор філософії з економіки, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, Україна

АДАПТИВНІСТЬ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ СТРУКТУРНИХ ДЕВІАЦІЙ

Адаптивність економічних систем в умовах структурних девіацій постає як ключова властивість їх динамічної рівноваги, що забезпечує здатність до збереження функціональної цілісності та одночасної трансформації під впливом дисбалансів, шоків і нелінійних збурень. Структурні девіації у сучасній економіці проявляються через асиметрію ринків, розриви глобальних ланцюгів вартості, інституційні деформації, технологічні диспропорції та воєнні деструкції, що формують середовище перманентної турбулентності. У таких умовах адаптивність трансформується з реактивної характеристики у проактивний механізм стратегічного розвитку.

Економічна система розглядається як складна адаптивна мережа, здатна до самоорганізації, рекомбінації ресурсів і генерації нових структур. Її адаптивність формується на перетині когнітивних, інституційних і технологічних компонентів, де ключову роль відіграють механізми швидкого прийняття рішень, гнучкість бізнес-моделей, цифрова трансформація та інноваційна активність [1; 6]. У цьому контексті структурні девіації виступають не лише як джерело ризиків, а як тригери еволюційних зрушень і можливостей для перерозподілу економічного впливу.

В умовах війни українська економіка функціонує у режимі екстремальної

адаптації, де порушення інфраструктури, логістичні обмеження та ресурсні дефіцити стимулюють формування нових конфігурацій господарської діяльності. Саме в цих умовах проявляється високий рівень лідерських якостей українського бізнесу – здатність до швидкої мобілізації ресурсів, прийняття ризикових рішень, переорієнтації на нові ринки та впровадження інновацій навіть у кризовому середовищі [3-4].

Адаптивність набуває стратегічного виміру через трансформацію бізнес-моделей у напрямі гіпергнучкості (*hyper-flexibility*), що передбачає швидке перепроєктування виробничих процесів, диверсифікацію постачань і інтеграцію у нові глобальні ланцюги вартості. Українські підприємства демонструють здатність до так званого “стрес-інноваційного розвитку”, коли екстремальні умови стимулюють прискорене впровадження технологічних та організаційних новацій.

Особливого значення набуває стратегія активного та, в окремих сегментах, агресивного перерозподілу світових ринків на користь України. Йдеться не про конфронтаційні практики, а про інтенсивне використання конкурентних переваг – гнучкості, швидкості прийняття рішень, інноваційності та здатності працювати в умовах підвищеного ризику. Такий підхід передбачає експансію у сегменти, що вивільняються внаслідок геополітичних змін, заміщення постачальників, які втратили довіру, та формування нових партнерств на основі надійності та адаптивності.

Лідерські якості українського бізнесу виявляються у підприємницькій сміливості, стратегічній проактивності та здатності до швидкого масштабування. Це включає активне освоєння нових ринків, інвестування у технології, розвиток експортно-орієнтованих виробництв і формування міжнародних коопераційних зв'язків [2; 5]. В умовах структурних девіацій саме такі якості дозволяють не лише адаптуватися, а й формувати нові центри економічного впливу.

Інституційний аспект адаптивності пов'язаний із необхідністю трансформації державної політики у напрямі підтримки бізнесу, стимулювання інновацій, розвитку інфраструктури та забезпечення доступу до фінансових ресурсів. Синергія держави і бізнесу створює умови для реалізації стратегій випереджального розвитку, що дозволяють Україні інтегруватися у глобальні економічні процеси на нових умовах.

Отже, адаптивність економічних систем в умовах структурних девіацій є не лише механізмом виживання, а інструментом стратегічного прориву. Вона забезпечує здатність до трансформації, перерозподілу ресурсів і формування нових конкурентних позицій. Український бізнес, спираючись на високий рівень

лідерства, інноваційності та гнучкості, має потенціал не лише відновити економіку, а й активно переформатувати свою роль у глобальному економічному просторі, посилюючи присутність на світових ринках і закріплюючи нові конкурентні переваги.

Література

1. Гнатенко І. А. Теоретико-методологічні аспекти інтегрального оцінювання інституціонального середовища інноваційної діяльності. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 9 (219). С. 43–50.
2. Лепейко Т. І., Зось–Кіор М. В., Федірець О. В. Диджитал-трансформація бізнес-процесів адаптивних підприємств в контексті сталого розвитку та управління змінами. *Агросвіт*. 2024. № 13. С. 4-13.
3. Федірець О. В., Гук О. В., Зось–Кіор М. В. Диджиталізація бізнес-процесів та бізнес-планування потенційно агресивних підприємств в умовах знаннєвої економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 13. С. 43-46.
4. Hnatenko I., Hanushchak-Efimenko L., Parkhomenko O., Rubezhanska V. Cluster competitive advantages as a driving factor in increasing the investment activity of innovative entrepreneurship. *Вісник КНУТД. Серія: Економічні науки*. 2019. № 6 (141). С. 8–17.
5. Hnatenko I., Kuksa I., Orlova-Kurilova O., Rubezhanska V. Analysis of the state of innovation entrepreneurship development in Ukraine. *Вісник Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького. Серія: Економічні науки*. 2020. № 1. С. 10–25.
6. Hnatenko I., Kuksa I., Parkhomenko O., Rubezhanska V. Synergistic effect in innovation clusters: essence and features of evaluation. *Економічні горизонти*. 2019. № 4 (11). С. 4–12.